

**ОКРЕМІ АРГУМЕНТИ З ПРИВОДУ НЕОБХІДНОСТІ
ЦІЛІСНОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОХОРОНИ НАЛЕЖНОГО ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ
ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ
АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ**

Кринична Анна Олегівна,

*аспірант науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання
кримінальним правопорушенням,
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну стало детермінантом розвитку нових суспільних відносин, окрема сфера яких полягає у допомозі громадянам, які постраждали від воєнних злочинів росіян, допомозі військовим, органам, установам, організаціям соціального спрямування тощо. Зрозуміло, розвиток зазначених відносин вимагав від законодавця якнайшвидшого та найякіснішого вжиття заходів щодо їх нормативно-правового врегулювання. Одним із таких заходів стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» від 24.03.2022 р. № 2155-IX [1]. Цим законом було доповнено Кримінальний кодекс України р. (далі – КК України) статтею 201² «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

Не вдаючись до дискусії з приводу системності внесених змін до кримінального законодавства, логічності та несуперечності нормативних приписів КК України, слід відмітити, що цим законом було акцентовано увагу на суспільній небезпечності незаконного використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (далі – гуманітарна допомога), визначено ступінь відповідальності за вчинення суспільно небезпечних діянь у зазначеній сфері суспільних відносин. Ці зміни без перебільшення стали запобіжником у сфері обігу, поводження та використання за призначенням гуманітарної допомоги.

Ми маємо звернути увагу на конструювання складу аналізованого кримінального правопорушення, яке встановлює мінімальні межі,

наявність яких у суспільно небезпечному діянні «запускає» механізм охорони цінностей, що охороняється кримінальним законодавством.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 201-2 КК України продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі караються штрафом від двох до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або пробаційним наглядом на строк до чотирьох років, або обмеженням волі на той самий строк.

Згідно з ч. 2 цієї статті ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі, караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

І нарешті відповідно до ч. 3 цієї статті, дії, передбачені ч.ч. 1 або 2 цієї статті, вчинені організованою групою або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або воєнного стану, караються позбавленням волі на строк від п'яти до семи років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

Приміткою до цієї статті передбачено, що під гуманітарною допомогою, благодійними пожертвами та безоплатною допомогою слід розуміти поняття, визначені Законом України «Про гуманітарну допомогу» та Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Однак, наша увага зосереджена на абзаці другому примітки до цієї статті. Так, дії, передбачені цією статтею, вважаються вчиненими у значному розмірі, якщо загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у особливо великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Тобто режим кримінально-правової охорони «вмикається» лише тоді, коли дії вчинені у вчиненими у значному розмірі. Як відомо, для кваліфікації правопорушення адміністративного чи кримінального неоподатковуваний мінімум становить 1 514 грн. Для відповідної

кримінально-правової кваліфікації мінімальна сума незаконного поведження з гуманітарною допомогою має становити 75 700 грн. Цей мінімум встановлений для того, щоб визначити, з якого моменту настає суспільна небезпечність діяння. І зрозуміло, що менша вартість гуманітарної допомоги має підлягати охороні на рівні менш суворого правового регулювання. Цим рівнем є законодавство про адміністративну відповідальність та відповідні режими функціонування правоохоронних органів.

Аналіз же норм чинного Кодексу України про адміністративну відповідальність (далі – КУпАП)) дає підстави стверджувати, що відповідного режиму адміністративно-правової охорони зазначених цінностей не існує. Існує загальна норма, яка встановлює відповідальність за дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП).

Ч. 1. ст. 51 КУпАП передбачено, що дрібне вилучення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, володіння чи розтрати, якщо вартість такого майна на момент початку правопорушення не перевищує 0,5 неоподаткованого мінімуму доходів громадян тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадської роботи на строк від двадцяти до тридцяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'яти діб.

Ч. 2 ст. 51 КУпАП встановлено, що дія, передбачена частиною першої цієї статті, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення збільшиться від 0,5 до двох неоподаткованих мінімумів доходів громадян, тягне за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб.

Таким чином, навіть без суттєвого юридичного аналізу (зокрема, статусу майна, можливості з юридичної точки зору його викрадення, визначення можливості застосування цієї норми до осіб, які імовірно можуть незаконно поводитись з гуманітарною допомогою, тощо) можна стверджувати, що адміністративно-правова охорона гуманітарної допомоги забезпечується у разі вартості майна у межах від 757 до 3028 грн. Межа ж вартості гуманітарної допомоги від 3028 до 75 700 грн. залишається без належної правової охорони – не охороняється ні кримінальним ні адміністративним законодавством.

Маємо підсумувати, що належне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги потребує системного та комплексного нормативно-правового забезпечення. Зараз вбачаються окремі прогалини у зазначеній сфері. Як мінімум у сфері адміністративно-правової охорони та її співрозмірності із кримінально-

правовою. З нашої точки зору, відповідний нормативний припис має з'явитись у КУпАП, що і стане предметом наших подальших досліджень.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» від 24.03.2022 р. № 2155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-127>

ТРАДИЦІЯ ОХОРОНИ ВЛАСНОСТІ В КРАЇНАХ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Кулик Анастасія Валеріївна

*аспірантка кафедри кримінального права,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Право на приватну власність та її захист стали для країн романо-германської правової системи справжнім «священним crown». Проте суттєвою проблемою правової традиції нашої країни донині залишається налагодження ефективної системи захисту приватної власності та усунення можливості її порушення органами публічної влади.

Традиція дуже обережного ставлення до власності загалом і приватної власності, зокрема, сягає своїм корінням у римське право. Хоча минуло багато часу після розпаду Західної Римської імперії, важливість римського права все ще очевидна сьогодні. Відомий римський історик Гіббон вважав, що багато народів досі користуються римським правом, навіть ті, які ніколи не залежали від Риму. Термін «Roman law» означає право римської рабовласницької держави [1, с. 120].

Розвитку римського приватного права сприяли певні обставини, наприклад високий рівень товарно-грошових відносин, які були досягнуті в Римі за часів пізньої республіки.

Велике значення мав «всепогодний характер самої імперії, яка примирила різні правові системи, що існували в завойованих країнах, таких як Греція, Єгипет, Сирія та інші.